

28. januar 2021.

UGROŽEN MEĐUNARODNI STATUS ZAŠTITNIKA GRAĐANA ZBOG ODSUPANJA OD MEĐUNARODNIH PRINCIPA FUNKCIONISANJA NEZAVISNIH INSTITUCIJA ZA LJUDSKA PRAVA

Odlukom Potkomiteta za akreditaciju Globalne alijanse nacionalnih institucija za ljudska prava (GANHRI), Zaštitniku građana – kao nacionalnoj instituciji za ljudska prava u Republici Srbiji, po prvi put je odložena potvrda najvišeg „A” statusa u pogledu pridržavanja *Pariskih principa*¹ saopštili su Beogradski centar za ljudska prava, Komitet pravika za ljudska prava – YUCOM, A 11 – Inicijativa za ekonomska i socijalna prava i Crta. Ova odluka ukazuje da Zaštitnik građana ne ispunjava u potpunosti međunarodne standarde za institucije koje se bave zaštitom ljudskih prava. Odluka takođe ukazuje i da međunarodna zajednica prepoznaje trend urušavanja rada Zaštitnika građana, koji preti da ovu važnu instituciju pretvori u formalnost bez suštinske uloge u zaštiti prava građana. Neophodno je da odluka bude shvaćena kao alarm i poziv ovoj instituciji da hitno odgovori na probleme u radu i unapredi loše ocenjene oblasti, kako bi zadržala najvišu međunarodnu ocenu. Zaštitniku građana je „A” status prvi put dodeljen 2010. godine, a potvrđen 2015. godine, dok je Potkomitet ovu odluku doneo u decembru 2020. na osnovu analize rada institucije u periodu od 2015. do 2019. godine.

Potkomitet je obrazložio da ne potvrđuje status „A” Zaštitniku građana zbog:

1. kašnjenja u rešavanju pritužbi građana i značajnog smanjenja broja primljenih pritužbi od 2017. godine, koje može ukazati na smanjeno poverenje građana u rad institucije;
2. nedovoljnih aktivnosti Zaštitnika u vezi sa zaštitom ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava i slabijeg reagovanja institucija na preporuke u toj oblasti;
3. nezadovoljavajućeg rada na slučajevima policijskog zlostavljanja i smanjenja broja poseta Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture (NPM) u posmatranom periodu;
4. netransparentnosti i nedovoljne uključenosti organizacija civilnog društva u procesu izbora Zaštitnika građana 2017. godine;
5. slabe saradnje Zaštitnika građana s organizacijama civilnog društva.

¹ *Pariski principi* predstavljaju međunarodno usvojena merila prema kojima se, u okviru GANHRI, akredituju nacionalne institucije za ljudska prava. Njih je 1993. godine usvojila Generalna skupština Ujedinjenih nacija na predlog Komiteta za ljudska prava.

Potkomitet je istakao da se od Zaštitnika očekuje da promoviše i osigura poštovanje svih ljudskih prava, demokratskih principa i jačanje vladavine prava u svim okolnostima i bez izuzetka, kao i da postupa s povišenim stepenom budnosti i nezavisnosti u situacijama ozbiljnih kršenja ljudskih prava.

S obzirom da je procenat sprovođenja preporuka u oblasti **ekonomskih i socijalnih prava**, na koje se odnosi većina pritužbi koje Zaštitnik građana dobija, znatno niži od procenta realizacije ostalih ombudsmanovih preporuka, Potkomitet je zatražio dodatne informacije o efikasnosti njegovog rada u oblasti zaštite ekonomskih i socijalnih prava. Potkomitet je zaključio da Zaštitnik nije pružio odgovarajuće informacije o svom radu ni u vezi s **rasprostranjenim policijskim nasiljem i zlostavljanjem lica lišenih slobode**, u pogledu čega je ombudsman, kao ključni problem, istakao zloupotrebu narkotika i koruptivno ponašanje službenika u zatvorenim ustanovama. Ombudsman je pred Potkomitetom osporio tačnost tvrdnji organizacija civilnog društva da se **do kraja 2018. broj poseta NPM policijskim stanicama svake godine smanjivao** iako su te informacije preuzete iz javno dostupnih godišnjih izveštaja tog tela. S obzirom da po međunarodnim standardima **izbor rukovodstva nacionalne institucije za ljudska prava mora da osigura pluralizam i da bude zasnovan na zaslugama**, Potkomitet se zalaže da ovi standardi postanu formalni deo procesa izbora ombudsmana u Srbiji. To podrazumeva uvođenje obaveze raspisivanja javnog poziva i mogućnost prijavljivanja velikog broja kandidata, sprovođenje sveobuhvatnih konsultacija i procenjivanje prijave na osnovu unapred utvrđenih, objektivnih i javno dostupnih kriterijuma. Potkomitet je istakao da bi **saradnja Zaštitnika sa organizacijama civilnog društva i domaćim braniocima ljudskih prava** mogla da bude unapređena.

Očekujući da će u naknadnom roku biti preduzeti koraci ka rešavanju navedenih pitanja, konačna odluka o akreditaciji Zaštitnika građana odložena je za kraj 2021. godine, kada će se instituciji dodeliti status „A“ – koji označava potpuno poštovanje *Pariskih principa* ili status „B“ – koji označava njihovo delimično poštovanje.

Organizacije potpisnice ovog saopštenja očekuju da ključni problemi u radu institucije Zaštitnika građana konačno počnu da se rešavaju u cilju bolje zaštite ljudskih prava svih građana i građanki Srbije.

Analiza koju je izradio tim Komiteta pravika za ljudska prava i Beogradskog centra za ljudska prava o radu Zaštitnika građana od 2015. do 2019. godine iz ugla Pariskih principa je dostupna [ovde](#), a zajednički podnesak koji su A 11 – Inicijativa za ekonomska i socijalna prava i Crta uputile Potkomitetu za akreditaciju GANHRI povodom ponovne akreditacije Zaštitnika građana je dostupan [ovde](#).